

quam habemus, effectuum futurorum secundum constantiam legum naturalium. Atqui demonstratum est animam rationalem natura sua immortalem esse; ac proinde, ex quo creata a Deo est, positivam determinationem habere, ac realem capacitatem intrinsecam ad esse cum naturali inclinatione atque appetitu innato ad perpetuitatem essendi, ita ut conservatio perpetua vel perpetuus influxus conservativus non minus debitus sit illi ex parte Dei, quam secundum naturalem ordinem sit debitus igni concursus ad comburendum, qui sine miraculo non potest negari (1). Ergo Deus non annihilabit animam. Atque hæc causa est, cur veteres Scholastici non videntur solliciti fuisse de probanda perpetua animæ existentia ab anima de facto possidenda, quia veritas hæc necessario sequitur ex animæ incorruptibilitate vel immortalitate: Philosopho enim satis est essentias et naturales rerum proprietates investigare.

Prob. 3.º Quidquid Deus operatur vel est secundum cursum naturæ vel præter naturalem ordinem per miraculum. Atqui neutro modo timendum est animam rationalem a Deo existentia privatum iri. Ergo...

Prob. Minor, per partes: a) non secundum cursum naturæ, ut patet, quia natura animæ, cum sit incorruptibilis, repugnat suæ annihilationi. b) Non præter ordinem naturalem. Nam Deus, ut jam diximus agentes de miraculorum fine (2), præter rerum naturas vel naturales exigentias non operatur nisi ad manifestationem gratiæ et gloriæ suæ. Atqui redigere... aliquid in nihilum non pertinet ad gratiæ manifestationem, cum magis per hoc divina potentia et bonitas ostendatur, quod res in esse conservetur (3), secundum illud Apostoli (4): Portans omnia verbo virtutis suæ (5).

Prob. 4.º Si quam Deus unquam animam rationalem in nihilum redigeret, ea vel esset beata in cælis, vel damnata

(1) Cfr. Suarez, de Angelis, lib. 1, cap. 9, num. 7; cap. 10 num. 7 et 10.

(2) Cosmolog., num. 117, pag. 418 seqq.

(3) S. Thom. 1. p. quæst. 104, art. 4, fin. corp.

(4) S. Paul. Hebr., cap. 1, vers. 3.

(5) S. Thom., loc. sup. cit., ad 1.^{am}

in inferis. Atqui neutram convenit divinis attributis destrueri. Non beatam, ut per se patet. Non enim decet divinam largitatem et bonitatem, ut existentia simul cum promerita felicitate privet animam, quæ vehementer eam desiderat, cum potissimum propterea in hac vita pravos affectus compescuerit, ærumnas pertulerit, et lege divina vetitas voluptates, in quibus scelesti sese ingurgitant, virili fortitudine respuerit, Deo demum servire ac placere studuerit, atque errata sua, quantum Deus ipse ad hominem in gratiam suam recipiendum requirit, desleverit. Quod, inquam, Deus infinite bonus animam ejusmodi sibi amicitia conjunctam carissimamque annihilaret, horret mens vel cogitare.

Non damnatam 1.º quia, ut rem declarat Angelicus, licet Deus de justitia creaturæ contra se peccanti posset esse subtrahere, et eam in nihilum redigere; tamen convenientior justitia est, ut eam in esse reseruet ad pœnam: et hoc propter duo. Primo, quia illa justitia non haberet aliquid misericordiæ admixtum, cum nihil remaneret, cui posset misericordia adhiberi, dicitur autem in Psalmo XXIV (versu 10) quod universæ viæ Domini misericordia et veritas. Secundo, quia ista justitia congruentius respondet culpæ in duobus. In uno quidem quia in culpa voluntas contra Deum agit, non autem natura, quæ ordinem sibi a Deo inditum servat; et ideo talis debet esse pœna, quæ voluntatem affligat, naturæ nocendo, qua voluntas abutitur. Si autem creatura in nihilum redigeretur, esset tantum nocendum naturæ, et non afflictio voluntatis. In altero vero, quia cum in peccato duo sint, scilicet aversio ab incommutabili bono, et conversio ad bonum commutabile, conversio post se aversionem trahit; nullus enim peccans intendit a Deo averti, sed querit frui temporali bono, cum quo simul Deo frui non potest. Unde cum pœna damni aversioni culpæ respondeat, conversioni vero ejus pœna sensus pro actuali culpa, convenientis est, ut pœna damni non sit sine pœna sensus. Si autem in nihilum creatura redigeretur, esset quidem pœna damni æterna, sed non remaneret pœna sensus (1). 2.º Ut in postremo argumento præcedentis propositionis exposuimus, nisi damnati æternis pœnis punirentur, nulla foret sufficiens sanctio legis

(1) S. Thom., de potent., quæst. 5, art. 4, ad 6.^{am}

naturalis: temporalibus enim suppliciis, quantumvis gravibus, parum moveri homines ad honeste agendum probat experientia ipsa, ex qua scimus paucos esse, qui metu purgatorii deterreantur a vitiis. Ergo conveniens est, ut Deus damnatorum animas non ad nihilum redigat. 3.º Quare persuasio æternitatis pœnarum apud plurimos populos viguit. «De Hebræis scripsit Bartoloccius (1), de Mahumedanis Marraccius (2), de Græcis poëtis et philosophis Gutherus (3), de Romanis Montfaucon (4). De Chaldæorum, Persarum et Assyriorum sententia perinde ac Ægyptiorum præter Zendavesta testes sunt Tacitus (5) et Diodorus Siculus (6). Quod vero spectat ad reliquos populos, sive septentrionales, sive Americanos, plura documenta suppeditat inter cæteros Patuzzi (7). Adeo ut verum sit, quod recte non ita pridem animadvertit anonymus quidam (8) inter protestantes, religionem christianam nihil novi hac in parte in mundum intulisse, si excipias medium hactenus ignotum, per quod scelestissimi quique vel in mortis extrema periodo ab his æternis pœnis se eripere possint, ac cæli compotes hac hæredes fieri» (9).

Et hæc sufficiant, ut appareat nullam esse rationem, unde quis, solo naturali lumine ductus, prudenter suspicari posset, ut Deus animas damnatorum annihilaret: nolo enim nunc directe ac positive tractare alibi discutiendam de tartararum pœnarum æternitate quæstionem.

(1) *Biblioth. rabbinic.*, in dissert. *de inferno*.

(2) *In Refut. Alcorani*. Cf. etiam Hottingerus, tom. 1. *Hist. Eccl.*

(3) Apud Grevium, tom. 12. *Thesaur. antiquit. Rom.* Lugdun. Batav. 1690, in diss. *De jure manum*, pag. 1077.

(4) *Antiq. illustrat.* tom. 5. Paris, 1710 p. I chap. VII, *descriptio infernalium suppliciorum*, etc.

(5) *Histor.* lib. 5, cap. 5.

(6) *Biblioth. historic.*, lib. 2, sect. 2, edit. Laur. Rhodmani, Hanovire 1604, pag. 65 et seqq.

(7) Opusc. cit., lib. III, cap. 18, ubi plura documenta sunt.

(8) In Opusc. *Quelques reflexions sur la maxime chrétienne. Hors de l'Eglise il n'y a point de salut. Par un Protestant*, Paris, 1817.

(9) Perrone, *De Deo creatore*, num. 738. Cf. Lücken, *Traditionen des Menschengeschlecht*, pag. 410 seqq; Keel, *de inferno*, parag. 2.

Dices 1.º Repugnat divinæ bonitati, ut creaturam suam ad hoc creatam, ut esset felix, in æternum puniat. Ergo saltem animæ damnatorum in nihilum redigendæ sunt.—**Respondeo** 1.º *neg.* antec. Quia quidquid sit, utrum ratio sine revelatiōis præsidio positive probare queat æternitatem pœnarum quibus cruciandi sunt fontes in inferis, certissimum est, quod nemo hactenus probavit, nec probabit unquam repugnantiam hujusmodi pœnarum a Deo perspicue revelatam, quamque ratio ipsa saltem congruentem non uno ex capite demonstrat, prout suo loco videndum erit. Meminisse enim nos semper oportet in Deo esse infinitam bonitatem et misericordiam, sed admixtam infinitæ justitiæ: quod si infinita elucet bonitas in hac quidem vita in admittendis hominibus ad pœnitentiam, cumulandisque perpetuo beneficiorum fluxu, in altera vero in amplissimis remunerandis præmiis oportet etiam, ut suus quoque sit justitiæ locus, ne quis divina bonitate abusus honorem et servitium Creatori suo debitum detrectet, nec impune sibi licere putet, quidquid aut effrenis libido aut astutia vel præpotentia contra omnes fas attentare persuaserit.—**Respondeo** 2.º *neg.* conseq. Quia etiamsi per impossibile repugnaret pœnarum æternitas, nondum logice sequeretur præcise annihilatio; posset enim medium assignari, ut nempe fontes post sua purgata crimina vivere pergerent in aliquo alio statu. Verum satis nobis nunc sit, fide divina certam esse pœnarum æternitatem.

Dices 2.º Atqui æternæ pœnæ cum ipsa etiam justitia pugnare videntur. Nam inter scelus eique inflictum supplicium proportio intercedat, necesse est. Atqui quænam, quæso, est proportio inter pœnam æternam, et peccatum uno momento patratum?—**Respondeo**. Inter peccatum et pœnam intercedere quidem debet proportio ex justitiæ lege, non tamen præcise proportio temporis ac durationis, quod ridiculum foret, sed æquæ commensurationis.

Peccatum vero, ut alibi probatur, habet infinitam quandam militiam ratione Dei, cui offensa et injuria irrogata; injuriæ enim magnitudo crescit pro dignitate ac præcellenta juris personæ offensæ; ideoque malum peccati gravius est quovis malo possibili, nempe infinitum. Quare peccatum infinita quadam pœna eluendum est. Quia vero pœna nulla